

2019

Handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø

tydelige
viser-respekt
engasjerte
presise
faglig-forberedt
positive
høflige
entusiastiske
hyggelige
forbilde
konsekvente
lojale
respekterer
framsnakker

Innhold

1. Innledning	2
2. Målet med denne planen	2
3. Definisjoner	3
Hva er mobbing?	3
Hva er diskriminering?.....	3
Hva er trakassering?	3
Hva er vold?.....	4
4. Råd til elever og foresatte	5
Råd til elever.....	5
Råd til foresatte.....	5
5. Tiltak og rutiner for å forebygge mobbing og uønsket atferd	6
Eksempler på tiltak og rutiner for å forebygge:	6
6. Tiltak og rutiner for å avdekke mobbing og uønsket atferd	7
Eksempler på tiltak og rutiner for å avdekke:	8
7. Tiltak og rutiner for å håndtere mobbing og uønsket atferd	8
Skolens aktivitetsplikt:	8
Skolens fem handlingsplikter:	9
Dokumentasjon.....	10
Eksempler på tiltak og rutiner for å håndtere:	10
8. Langsiktig oppfølging av mobbing og uønsket atferd	11
Kilder	14
Vedlegg	15
Vedlegg 1: Aksjonstrapp – konflikthåndtering.....	15
Vedlegg 2: Sanksjonstrapp	16

1. Innledning

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Dette blir stadfestet i opplæringslovens kapittel 9A som ble endret 1.august 2017. Reglene i den nye paragrafen gir eleven en individuell rett og inneholder en fremgangsmåte for hvordan skolen og fylkesmannen skal behandle sakene på best mulig måte.

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Det betyr at man må gripe inn overfor enkelthendelser fordi det kan være en del av noe større. Ofte må flere snakke sammen før man oppdager sammenhengen. Enkeltkrenkelser må dokumenteres, og foresatte må informeres.

Elevene er ulike og kommer fra hjem med ulik språkbruk og atferd. Selv om noen elever tåler kraftig språkbruk og røff atferd, er det ikke en selvfølge at alle gjør det. Vi må tenke over hva som er allment akseptert i samfunnet og i framtidig yrkesliv. Formålsparagrafen (opplæringsloven § 1-1) konkretiserer hvilke verdier vi skal bygge opplæringen på.

Vi må ha en skolekultur som kommuniserer at mobbing og krenkende atferd ikke er tillatt. Vi må tåle at vi er forskjellige. Det er viktig å understreke at opplevelsen av mobbing er subjektiv. Det vil si at dersom eleven føler at det han/hun blir utsatt for er mobbing, så er det mobbing.

Skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme helse, miljø og trygghet, slik at elevene opplever skolemiljøet som trygt og godt. Rektor har ansvar for at dette blir gjort.

2. Målet med denne planen

Denne handlingsplanen skal gi informasjon om hvordan Rana-skolen jobber for å møte opplæringsloven § 9 A om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø.

For å oppnå et trygt og godt læringsmiljø arbeider hver enkelt skole både forebyggende, systemrettet og individrettet, og har rutiner som kan være til hjelp for raskt å avdekke krenkende atferd. Gjennom en kontinuerlig prosess med forebygging, avdekking, håndtering, og en langsiktig oppfølging som igjen blir forebyggende, skal skolen gjøre det den kan for å forhindre at mobbing skjer.

Vold i skolen har fått mer og mer oppmerksomhet i media den siste tiden. Det er liten grunn til å tro at utfordringene er mindre i Rana-skolen. Tiltak og rutiner for oppfølging av vold har fått sitt eget kapittel i denne handlingsplanen.

For å gjøre handlingsplanen til et aktivt verktøy i Rana-skolen, vil det være nødvendig med en årlig gjennomgang for å vurdere om planen fungerer tilfredsstillende og om det er nødvendig med en revisjon.

3. Definisjoner

Hva er mobbing?

En person er mobbet eller plaget når han eller hun, gjentatte ganger og over en viss tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere personer. Negative handlinger oppleves som ubehagelige eller sårende for den som blir utsatt.

Det er ikke mobbing når to jevnsterke personer krangler eller slåss. Det må være en viss ubalanse i forholdet. Den som blir mobbet, har ikke lett for å forsvare seg.

Vi kan skille mellom ulike typer mobbing:

Direkte mobbing foregår åpent og direkte. Eksempler på direkte mobbing kan være vold, knuffing, trusler, kommentarer, ødelegging og stjeling av ting.

Indirekte mobbing kan være vanskeligere å oppdage, men innebærer en form for sosial isolering. Eksempler på indirekte mobbing kan være at man blir utestengt, blir baksnakket, blir ignorert og/eller får negative blikk.

Digital mobbing er mobbing via internett og mobiltelefon. Denne mobbingen er lettere å gjennomføre. Den krever ikke direkte kontakt, men kan skje når som helst og fra hvor som helst. Mobbing gjennom digitale media er lettere å skjule, og kan fort få stort omfang ved at ufordelaktig informasjon om mobbeofferet spres til mange. Digital mobbing er vanskelig å beskytte seg mot.

Hva er diskriminering?

Innebærer at en person blir dårlig behandlet eller trakassert, f.eks. på grunn av kjønn, funksjonsdyktighet, religion, hudfarge, legning, nasjonal eller etnisk opprinnelse.

Hva er trakassering?

Ordet trakassering brukes ofte synonymt med mobbing. Trakassering er handlinger, unnlater eller ytringer som har som formål å være krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdiggende eller ydmykende. Trakassering kan enten være gjentatte hendelser, eller det kan være en enkeltstående hendelse.

Hva er vold?

Vold er handlinger som skader, smerter, skremmer eller krenker andre mennesker. Man utøver vold med den hensikt å få en eller annen form for makt og kontroll over situasjoner og mennesker.

Grenser mellom vold og mobbing:

Vold og mobbing vil ha både likheter og forskjeller. Mobbing vil alltid ha en grad av vold i seg, mens vold bare noen ganger vil være mobbing. Det sentrale skillet er at mobbing først og fremst er et maktproblem med gjentakende episoder, mens vold er et aggresjons- eller avmaktsproblem, og kan være en enkelthendelse.

Man deler ofte volden inn i fem undergrupper:

- Fysisk vold: Bruk av fysisk makt som skader, smerter eller skremmer.
- Seksuell vold: Enhver maktbruk rettet inn mot et annet menneskes seksualitet.
- Psykisk vold: Maktbruk som ikke er direkte fysisk, men inneholder elementer ment for å skade, skremme, såre eller krenke. Trusler er eksempel på slik vold.
- Materiell vold: Handlinger rettet mot gjenstander for å skremme, skade eller påvirke andre.
- Latent vold: Virker styrende på mennesker ved at bruk av vold ligger der som en mulighet. Elever med store atferdsvansker og manglende selvkontroll kan være en latent trussel. Latent vold er svært nedbrytende over tid.

Vitner til vold

Senere forskning viser at barn som er vitner til vold fra nære personer, kan få de samme skadevirkningene som de som blir direkte utsatt for volden. Skolen må derfor forebygge at elever blir vitner til vold, og ha en beredskap for å ta vare på disse.

Det er laget en egen handlingsplan mot vold og trusler i skolen.

4. Råd til elever og foresatte

Råd til elever

Du har rett til å ha det bra på skolen.

For å få hjelp mot mobbing eller plaging, er det viktig at du sier ifra tidlig. På den måten kan skolen hjelpe deg før det blir enda verre. De voksne skal ta deg på alvor og stoppe mobbingen. Fortell om mobbingen til en voksen du føler deg trygg på. Det kan være til kontaktlærer, sosialrådgiver, helsesøster, rektor eller noen andre på skolen. Du kan også be foreldrene dine om hjelp til å si ifra til skolen.

Husk! Å si fra er ikke å sladre, det er å hjelpe noen. (www.udir.no)

Hvis du ser at noen andre blir mobbet, er det veldig bra om du ber den som mobber om å slutte. Hvis du synes det er vanskelig, kan det være til stor hjelp for den som blir mobbet, om du sier ifra til en voksen.

Hvis du ønsker å snakke med noen, uten at du trenger å si hvem du er, fins det en oversikt på denne nettsiden: [Hvis du trenger noen andre å snakke med.](#)

Råd til foresatte

Barnet ditt har rett til å ha det bra på skolen.

Du kan be skolen sette inn tiltak hvis du mener at barnet ditt ikke har det bra på skolen. Da skal skolen undersøke saken nærmere. Hvis ikke situasjonen løser seg umiddelbart, skal skolen lage en skriftlig plan på hvilke tiltak som skal gjennomføres for at situasjonen skal bli bra. Både du som forelder og barnet ditt har rett til å bli hørt i arbeidet med denne planen. Planen skal være skriftlig.

Skolen har plikt til å sette inn tiltak helt til barnet ditt opplever at det er trygt og godt å være på skolen igjen.

Hvis du eller barnet ditt mener at skolen ikke har gjort det de skal for å få slutt på mobbingen, kan du melde saken til Fylkesmannen i Nordland. Men før du melder saken til Fylkesmannen, må du ha tatt opp saken med rektor på skolen, og det må ha gått minst en uke fra du tok opp saken.

Videre i denne handlingsplanen beskrives tiltak og rutiner som du kan forvente av skolene i Rana.

5. Tiltak og rutiner for å forebygge mobbing og uønsket atferd

I arbeidet for et trygt og godt skolemiljø er det det forebyggende arbeidet som er det viktigste. Vi vektlegger forebyggende tiltak i vårt arbeid mot å bli en Rana-skole uten mobbing og krenkende atferd.

Tegn på god forebygging er:

- Læreren er en tydelig autoritativ voksen som eleven kan ha tillit til. Læreren jobber for en god relasjon til hver enkelt elev.
- Læreren utøver tydelig ledelse på en slik måte at klassen/gruppa oppleves som et trygt sted for alle elevene. Læreren stiller krav ut fra kjente atferdsnormer.
- Elevene i klassen/gruppa tar vare på hverandre og er opptatt av at alle har det trygt.
- Relasjonen mellom læreren og den enkelte elevs foresatte er preget av respekt, tillit og samarbeidsvilje.
- Skolen har et åpent og aktivt samarbeid med de foresatte som gruppe.
- Skolestarten skal være forutsigbar og trygg og gi alle elevene en positiv opplevelse.
- Læreren møter klassen/gruppa på en måte som signaliserer trygg ledelse og ivaretagelse som basis for gjensidig tillit.
- Overganger mellom barnehage og skole, og mellom skoleslag oppleves som forutsigbare og trygge for elevene.
- Skolen har prosedyrer og sjekkpunkter som gjør at skolegård, toaletter, gymnastikkfløy, SFO og skolevei oppleves som trygge steder.
- Elevene skal utvikle kunnskap om temaet mobbing og bygge opp holdninger som vil motvirke mobbing.

Eksempler på tiltak og rutiner for å forebygge:

Hva?	Når?	Hvordan?	Ansvar
Gjennomgang av skolens ordensregler og kommunens handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø.	Ved skolestart	For ansatte/ ved nytilsetninger/vikarer. For elever i elevråd og i klassene. For foresatte i SU/SMU-/FAU- eller foreldremøter	Ledelsen/ Kontaktlærer

Vurdere tiltaksprogram mot mobbing			Ledelsen
Utarbeidelse av klasseregler/trinnregler	Ved skolestart	I hver klasse	Kontaktlærer
Fraværsmelding/-oppfølging	Ved alt elevfravær	Fravær meldes i VFS (Visma Flyt Skole)	Foresatte/Lærer
Elevsamtaler	Hele skoleåret	Enesamtaler	Kontaktlærer
Konferansetimer/samtaletimer/utviklingssamtaler, 2 ganger pr. år.	Hvert halvår	Samtale med foresatte og elev	Kontaktlærer (i samarbeid med faglærere)
Samarbeid skole – hjem	Hele året	Møter, telefon, epost, VFS	Kontaktlærer (i samarbeid med faglærere)
Tilsynsrutiner	Kontinuerlig	Tilsynsplan	Ledelsen Fraværende har ansvar for å melde om de har tilsyn.
Teamsamarbeid/klasselærermøter	Kontinuerlig	Møter med relasjonsbygging som tema	Teamleder/kontaktlærer
Kartleggingsarbeid, f.eks. elevundersøkelsen, trivselsundersøkelser, sosiogram ol.	1-2 ganger pr. år	Resultatene av slike undersøkelser brukes til å planlegge skolens antimobbearbeid.	Kontaktlærer

6. Tiltak og rutiner for å avdekke mobbing og uønsket atferd

Selv om skolene i Rana driver aktivt holdningsskapende arbeid, vil det kunne være enkelte elever som likevel føler seg mobbet eller krenket.

Tegn på gode prosedyrer for avdekking er:

- Skolen har lav terskel for at foresatte skal kunne ta kontakt vedrørende mobbing. Normalt er det kontaktlærer man henvender seg til.
- Den ansatte som får kunnskap om mulig mobbing er pliktig til å varsle rektor eller om nødvendig selv gripe inn.
- Dersom man får kunnskap om mulig mobbing, undersøker skolen mobbingens omfang.

- Dersom foresatte ber om tiltak i forhold til eget barn, vil dette utløse skolens aktivitetsplikt.
- Dersom foresatte ikke er fornøyd med skolens behandling, kan de klage til Fylkesmannen. □

Eksempler på tiltak og rutiner for å avdekke:

Hva?	Når?	Hvordan?	Ansvar
Elevsamtaler	Kontinuerlig	Elevsamtaler og klassemøter	Kontaktlærer
Tilsyn	Hele skoleåret	Rutiner for tilsyn. Være gode forbilder som voksenperson. Videreformidle observasjoner til kontaktlærer.	Alle ansatte
Konferansetimer/samtaletimer/utviklingssamtaler, 2 ganger pr. år.	Høst/vår	Alltid ha med spørsmål om trivsel, mobbing og krenkende atferd.	Kontaktlærer
Informasjon om elevers og foresattes muligheter til å klage på skolemiljøet	Ved foreldremøter høst	Informere på foreldremøter, FAUmøter/SUmøter	Ledelsen
Informasjon om meldeplikt for alle ansatte som jobber på skolen, også renholdspersonell og driftsteknikere, dersom de oppdager at elever blir utsatt for krenkende atferd.	Før skolestart og ved nyansettelser.	Plikt til å gripe inn og til å melde ifra til kontaktlærer eller ledelsen.	Ledelsen
Kartleggingsarbeid, f.eks. elevundersøkelsen, trivselsundersøkelser, sosiogram ol.	1-2 ganger pr. år	Kartlegge grad av mobbing	Kontaktlærer

7. Tiltak og rutiner for å håndtere mobbing og uønsket atferd

Skolens aktivitetsplikt:

Skolens aktivitetsplikt er delt i fem handlingsplikter. Alle som arbeider på skolen har plikt til å *følge med*, *gripe inn* og *varsle* hvis de får mistanke om eller

kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har plikt til å *undersøke* og *sette inn egnede tiltak* som sørger for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

Aktivitetsplikten utløses når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Ordlyden «*trygt og godt skolemiljø*» sikter til elevenes psykososiale skolemiljø og retten etter oppl. § 9 A-2. Å ha et trygt og godt skolemiljø omfatter mer enn frihet fra krenkelser. Elevene har rett til et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Skolens fem handlingsplikter:

1. Følge med

Alle ansatte som jobber på skolen, har plikt til å følge med. Det kan gjøres ved å snakke med elevene, ved å aktivt observere når man har tilsyn i friminutt, eller ved å bruke ulike verktøy for å kartlegge det sosiale samspillet i elevgruppa.

2. Gripe inn

Alle ansatte har plikt til å gripe inn. Det kan handle om å stoppe en slåsskamp, om å stanse en utfrysningssituasjon eller stanse og irettesette elever som kaller andre stygge ting.

Konflikthåndtering er beskrevet i aksjonstrapp, se vedlegg 1.

Les om adgangen til å bruke nødverge/nødrett i Rana kommunes *Handlingsplan mot vold og trusler i skolen*.

3. Varsle

Alle ansatte skal varsle rektor dersom de ser eller mistenker at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det skal være lav terskel for varsling. Hvor raskt en sak skal varsles til rektor, må vurderes fra sak til sak ut fra alvorlighetsgrad. I alvorlige tilfeller skal rektor varsle skoleeier.

4. Undersøke

Plikten til å undersøke har like lav terskel som plikten til å varsle. Undersøkelsen skal belyse elevens subjektive opplevelse, fakta om situasjonen og faktorer i skole- eller klasse miljøet som kan bidra til at eleven ikke har det trygt og godt. Det kan være aktuelt å undersøke forhold utenfor skolen dersom disse påvirker elevens opplevelse av sitt psykososiale skolemiljø.

5. Sette inn tiltak

Tiltak kan rettes mot flere, f.eks. mot mobber, tilskuere, offer eller klasse. Eksempel på tiltak kan være å gripe inn i situasjoner, samtaler med elever, og samtaler med foresatte. Som regel må man sette inn flere tiltak. Skolen må følge opp saken og evaluere om tiltakene virker.

Dokumentasjon

Skolen må dokumentere skriftlig hva den gjør. Dokumentasjonen skal bl.a. sikre at elever og foresatte får et bevis på at skolen tar saken på alvor.

En aktivitetsplan skal minimum inneholde:

- Hvilket problem som skal løses
- Hva skolen har planlagt
- Når tiltakene skal gjennomføres
- Hvem som er ansvarlige
- Når tiltakene skal evalueres

Eksempler på tiltak og rutiner for å håndtere:

Hva?	Når?	Hvordan?	Ansvar
Samtaler med mobber(e) – individuelle samtaler uten anledning til å samsnakke dersom det er flere elever involvert.	Umiddelbart	Konfrontere den som mobber med alvoret i den faktiske situasjonen. Få eleven til å ta avstand fra mobbingen og til å forplikte seg til positiv atferd. Invitasjon til samarbeid for å finne ut hva eleven kan bidra med for å stoppe mobbingen. Finne ut om flere bør involveres.	Kontaktlærer Sosialrådgiver/TPOleder Ledelsen
Informasjon til ledelsen		Muntlig eller skriftlig	Kontaktlærer
Informere foresatte	Umiddelbart etter første samtale med den som er blitt mobbet eller med den som utsetter andre for mobbing.	Telefon eller møte	Kontaktlærer

Utarbeide aktivitetsplan	Når mobbing er avdekket	Jf. opplæringsloven § 9 A-4	Kontaktlærer/Rektor
Oppfølgingsamtale med mobber	Jevnlige samtaler		Kontaktlærer
Oppfølgingsamtale med den som blir mobbet. Tett kontakt med foresatte		Dokumentere tiltak jf. aktivitetsplanen	Kontaktlærer
Evalueringsamtale med både den som blir mobbet og den som mobber		Oppfølging og evaluering av tiltak i aktivitetsplanen	Kontaktlærer Sosialrådgiver/TPOleder Ledelsen
Nye samtaler med mobbeoffer, mobber og foresatte dersom mobbesaken ikke tar slutt	Umiddelbart etter evaluering	Møter med foresatte til mobber og mobbeoffer hver for seg hvor man gjennomgår tiltak skolen og elevene skal gjøre	Kontaktlærer Sosialrådgiver/TPOleder
Sanksjoner		Se sanksjonstrapp, vedlegg 2.	Ledelsen
Involvering av andre parter		Vurdere om andre parter som PPT, barneverntjenesten, BUP og politi skal inn i saken	Ledelsen

8. Langsiktig oppfølging av mobbing og uønsket atferd

Langsiktig oppfølgingsplan

Skolen bør lage en langsiktig oppfølgingsplan. Dette kan gjøres i et møte mellom ledelsen og de berørte kontaktlærerne. Dette bør gjøres innen få dager etter at saken er avdekket og håndtert i en akutfase.

Oppfølging av mobbeoffer

Mobbet elev må følges opp og integreres i skolemiljøet. Hensynet til eleven som har blitt mobbet må gå foran hensynet til de som har mobbet. Skolen må legge til rette for og følge med i at eleven ikke blir utsatt for mobbing. Det kan skje gjennom:

- Tett oppfølging av den eller de som har mobbet

- Gi eleven trygghet gjennom støtte fra medelever
- Nye og bedre forebyggende tiltak fra skolens side
- Arbeide for forsoning mellom partene

Oppfølging av mobber(ne)

Mobber(ne) må følges opp for å sikre endret atferd. Skolen bør over tid følge opp mobber(ne) og samarbeide med foresatte. I dette samarbeidet må eleven stå i sentrum og i størst mulig grad være tilstede. Oppfølging av mobber og foresatte bør være kontaktlærers ansvar. Dette kan være krevende, da noe av årsaken til elevens atferdsproblemer også kan ligge i hjemmet. Skolen bør da vurdere ekstern bistand. I særlig alvorlige tilfeller må barneverntjenesten kobles inn.

Aktuelle temaer i denne fasen:

- Lytte til hvordan eleven har det etter at mobbingen er avslørt
- Lytte til hva som var grunnen til mobbingen
- Hindre stigmatisering av mobber og arbeide for forsoning mellom partene, eventuelt gjennom behandling i konfliktrådet.

Konfliktråd kan tilby megling. Det kan enten skje kun med partene, eller i stormøte sammen med flere som er berørt av mobbesaken.

- Invitere til samarbeid og drøfte tiltak for å endre atferd og hindre ny mobbing
- Informere om skolens tiltak
- Lage rutiner for å informere om skolens observasjoner
- Lage rutiner for tilbakemelding om hvordan eleven har det på skolen

Oppfølging i aktuelle klasser

Kontaktlærerne i de involverte klassene bør vurdere flere virkemidler:

- Organisering av klassen(e)
- Endring av klasseregler
- Bygge holdninger der elevene tar ansvar for å hindre mobbing
- Bruk av klasseråd
- Bruk av positive aktiviteter for å bygge gode relasjoner

Oppfølging i skolens organer

Skolen skal etter opplæringslovens kapittel 9A-9 informere samarbeidsutvalg, skolemiljøutvalg, elevråd og foreldreråd om alt som er viktig for skolemiljøet, og så tidlig som mulig ta dem med i arbeidet med skolemiljøtiltak. Disse organene har innsynsrett i all dokumentasjon som

gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og de har rett til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som er viktige for skolemiljøet.

Oppfølging av medelevers foresatte

Skoleleder må vurdere hvordan en mobbesak skal følges opp i forhold til medelevers foresatte. Dette er viktig for å få foresatte med i arbeidet med å skape holdninger mot mobbing.

Dette må vurderes:

- Hvor kjent er mobbesaken?
- Hvilke klasser er berørt?
- Hvordan kan de involvertes personvern ivaretas? □ Kan mobbing tas opp på et generelt grunnlag?

Oppfølging av vold og trusler

Å bli utsatt for vold vil oftest være traumatisk, enten man har rolle som offer eller observatør. Mennesker har ulike grenser for hva som oppleves som et overgrep. Det er vanskelig å objektivt definere når en person kan sies å være forvoldt skade. Derfor må man alltid legge til grunn hvordan den som selv er blitt utsatt for vold har opplevd situasjonen.

Det er laget en egen handlingsplan mot vold og trusler i skolen.

Kilder:

Moava. (2016). *Digital mobbing – praktiske råd for skoler*. Hentet fra <https://www.moava.org/index.php?artID=535&navB=51>

Opplæringslova (1998) Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998-07-17-61). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

Personalomsorg. (u.å). *Mobbing fra medelev*. Hentet 29.april 2019 fra [https://kriseportalen.no/\(abonnement\)](https://kriseportalen.no/(abonnement))

Personalomsorg. (u.å). *Vold fra medelev*. Hentet 8.april 2019 fra [https://kriseportalen.no/\(abonnement\)](https://kriseportalen.no/(abonnement))

Trakassering. (u.å.) I *Wikipedia*. Hentet 26.april 2019 fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Trakassering>

Ung.no. (2018). *Mobbing på skolen – hva kan du gjøre?* Hentet fra <https://www.ung.no/mobbing/>

Utdanningsdirektoratet. (2018). *Bruk av nødrett/nødverge og andre inngripende tiltak i skolen*. Hentet fra <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/>

Utdanningsdirektoratet. (u.å.) *Skolemiljø*. <https://www.udir.no/laring-ogtrivsel/skolemiljo/>

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Mobbing og mistrivsel – hva skal skolen gjøre?* Hentet fra <https://www.udir.no/laring-ogtrivsel/skolemiljo/aktivitetsplikt/>

Handlingsplan mot vold og trusler i skolen. (2019). Mo i Rana: Rana kommune.

Handlingsplan mot vold og trusler i skolen. (2017). Stjørdal: Stjørdal kommune.

Isdal, P. (2018). *Meningen med volden* (2.utg., 1.oppl.). Oslo: Kommuneforlaget AS.

Lillevik, O. G. & Øien, L. (2012). *Tiltak mot vold og aggresjon i skolen, En håndbok om forebygging, håndtering og oppfølging*. Oslo: Pedlex Norsk skoleinformasjon.

Læringsmiljøseneteret. (u.å.) *Mobbing i skolen*. Hentet fra <https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/mobbing/>

Vedlegg

Vedlegg 1: Aksjonstrapp – konflikthåndtering

Hendelse	Aksjon	Ansvar
Nivå 1: Elevene er på vei inn i en konflikt	Få et overblikk. Sjekk hvem som er vitner eller «heiagjeng». Grip inn, ta ordet og be begge parter om å se på deg og vente med å snakke. La hver av dem forklare seg. Hvis mulig, skaff informasjon fra en «nøytral» tredjeperson. Etter å ha hørt begge parter, gjenforteller den voksne forløpet og sjekker om det er oppfattet riktig. Dersom elevene er enige om å stoppe konflikten, kan saken betraktes som ferdig. Hvis de ikke er villige til å stoppe, informeres de om konsekvensene på nivå 2 og 3.	Ansatte som er til stede
Nivå 2: Elevene fortsetter konflikten	Elevene tas ut av situasjonen og snakkes med i rolige omgivelser. Elevene må beskrive hendelsen hver for seg. Den voksne gjentar begge beskrivelsene. Den voksne forteller den enkelte hva som vil skje videre. Konflikthåndteringen ledes av den voksne. Dersom partene er enige om hva som utløste konflikten og er enige om å gå videre, kan saken avsluttes. Dersom konflikten eskalerer, beskrives hva som vil skje i neste trinn.	Ansatte som er til stede Kontaktlærer
Nivå 3: Elevene nekter å følge beskjeder og å løse konflikten	Elevene tas ut av situasjonen og ledelsen tilkalles. Den voksne gir en kort beskrivelse av hendelsen og elevens atferd samt manglende vilje til å stoppe konflikten. Foresatte blir informert.	Kontaktlærer Ledelsen

Nivå 4: Eleven klarer ikke å roe seg ned	Foresatte informeres og det vurderes om eleven bør hentes.	Ledelsen
---	--	----------

Vedlegg 2: Sanksjonstrapp

Aktuelle sanksjoner som kan iverksettes overfor mobber(e)

Sanksjonstrappa må konstrueres ut fra situasjon, alder o.l., men prinsippet er nivåer i tiltak. Dette kan f.eks. være:

Hendelse	Aksjon	Ansvar
Nivå 1:	Samtale med lærer et fast tidspunkt i uka om eleven har sluttet å krenke annen elev.	Kontaktlærer
Nivå 2:	Samtale med rektor/inspektør et fast tidspunkt i uka.	Ledelsen
Nivå 3:	Møte med lærer/ledelsen og foresatte.	Kontaktlærer/Ledelsen
Nivå 4:	Bytte av klasse der dette lar seg gjøre.	Rektor
Nivå 5:	Bytte av skole kan vurderes. Mange andre muligheter må forsøkes før bytte av skole blir aktuelt. Ved bytte av skole må hensynet til den som har vært utsatt for mobbing gå foran hensynet til mobber(ne).	Rektor

Et viktig prinsipp er at sanksjonstrappa må presenteres for eleven med foresatte til stede, og eleven må få konkret veiledning på hva han/hun må slutte med når det gjelder å krenke/trakassere/mobbe annen elev.